

– Et interessentskab bestående
af advokatselskaber

E-brev: ksc@energinet.dk
Energinet

Att.: Katja Scharmann

Cc: aarhus-aabenraa@energinet.dk

Mariane Thomsens Gade 1C, 8.
8000 Aarhus C
Tlf. +45 87 34 34 34
office@interlex.dk
www.interlex.dk
CVR-nr. DK 74260519

Christina Kirk Mizzi
Advokat (L)
ckm@interlex.dk

Dato:
03.10.2025

J.nr.:
391935

Sekretær:
Vibeke H. Andersen/ckm
Dir. tlf. 87 34 34 44
vha@interlex.dk

Vedr.: Bemærkninger vedrørende planlagt linjeføring af 400 kV højspændingsforbindelsen -
Lyngbygårdsvej 59, Tilst

Idet jeg henviser til det fælles høringssvar indsendt på vegne af en række borgere i området, hvor også denne ejendom er omfattet, skal jeg på vegne af ejerne af ejendommen Lyngbygårdsvej 59 fremføre følgende bemærkninger.

Ejendommen blev erhvervet for seks år siden og er siden blevet etableret som et generationshjem med to selvstændige boligenheder, fire hektar jord og plads til både husdyr og rekreativ udfoldelse. Her bor tre generationer samlet – i alt seks personer, herunder to mindre børn på blot ét og tre år. Dertil kommer fire heste, som er en central del af familiens liv, og hvor også naboens køer græsser på engarealerne. Ejendommen er løbende renoveret og forbedret for betydelige midler, og den udgør i dag både en væsentlig økonomisk investering og et helt særligt familiært samlingspunkt, som ikke lader sig genskabe andetsteds.

Det er derfor særligt alvorligt, at den planlagte linjeføring placerer en 400 kV højspændingsforbindelse blot 80 meter fra familiens hoveddør. Ejendommen vil dermed ligge inden for de 200 meter, som Sundhedsstyrelsen selv har anbefalet som mindsteafstand af hensyn til magnetfelter. En så tæt placering rejser åbenlyse sundhedsmæssige bekymringer, særligt for små børn, og indebærer en daglig utryghed, som ingen familier bør pålægges.

Ridebanen på ejendommen vil endvidere komme til at ligge blot 30 meter fra en af masterne. Det giver både akutte og langsigtede problemer. Under anlægsfasen vil området være præget af tung trafik, maskiner og støj, som gør ridebanen ubrugelig. Når anlægget står færdigt, vil støj, knitren og summen fra ledningerne udgøre en vedvarende gene, og magnetfelterne kan have betydelig påvirkning på hestenes adfærd og velfærd. Heste er flugtdyr, og erfaring viser, at de reagerer markant på både lyd og elektromagnetiske felter. Det indebærer en reel risiko for, at ridebanen fremadrettet ikke kan anvendes, hvilket fratager familien en central del af deres dagligdag.

De økonomiske konsekvenser er tilsvarende alvorlige. At placere master og luftledninger i denne afstand betyder en væsentlig værdiforringelse. Ejendommen risikerer i praksis at blive usælgelig, eller kun kunne afstås med betydelige tab. Familierne vil dermed blive stavnsbundet til en ejendom, hvor livskvaliteten samtidig er forringet. Dette er ikke blot et økonomisk tab, men et indgreb i deres mulighed for at bestemme over eget liv og fremtid.

Det valgte tracé er samtidig lagt gennem et af de mest sårbare områder i hele strækningen. Terrænet er sumpet og kuperet, præget af moser og engdrag, og anlægget vil derfor nødvendigvis indebære massive terræningreb. Ejendommen grænser direkte op til området "Sibirien", en istidsskabt slugt af særlig landskabelig og biologisk værdi. Her findes flere fredede og beskyttede arter, herunder rød glente, flagermus, isfugl og vilde orkideer. Området er af Naturstyrelsen udpeget til yderligere skovrejsning og rekreativ udbygning, netop med henblik på at skabe adgang til unik bynær natur. Den foreslåede linjeføring underminerer dette arbejde og er uforenelig med de hensyn, som allerede er politisk prioriteret.

Det må understreges, at der findes et oplagt alternativ. Energinet har selv oplyst, at nye master kan placeres 50 meter fra de eksisterende. En mindre linjeforskydning, hvor anlægget føres øst om Lyngby og Yderup parallelt med den nuværende linjeføring, vil reducere påvirkningen væsentligt. Med denne løsning vil størstedelen af de berørte ejendomme friholdes, naturværdier bevares, og arbejdet kan udføres i et mere tilgængeligt terræn. De få ejendomme, der vil blive ramt, er enten allerede eksproprieret, ikke beboede eller beliggende i forvejen mellem motorvej og jernbane.

På denne baggrund er det min vurdering, at projektet i sin nuværende form vil medføre uforholdsmæssigt store indgreb i både privat ejendomsret, familieliv, natur og landskab. Grundlovens § 73 forudsætter, at ekspropriation kun kan ske, hvor det er nødvendigt, og at der udvises proportionalitet i valg af løsning. Det foreliggende forslag lever ikke op til disse krav, når et mere skånsomt og sagligt alternativ foreligger.

Jeg skal derfor på vegne af ejerne af ejendommen Lyngbygårdsvej 59 anmode om, at Energinet ændrer projektet i overensstemmelse med det alternative tracé, således at projektets samfundsmæssige formål kan opnås uden at påføre denne ejendom og dens beboere uoprettelige tab.

Med venlig hilsen

Christina Kirk Mizzi

E-brev: ksc@energinet.dk
Energinet

Att.: Katja Scharmann

Cc: aarhus-aabenraa@energinet.dk

Mariane Thomsens Gade 1C, 8.
8000 Aarhus C
Tlf. +45 87 34 34 34
office@interlex.dk
www.interlex.dk
CVR-nr. DK 74260519

Christina Kirk Mizzi
Advokat (L)
ckm@interlex.dk

Dato:
03.10.2025

J.nr.:
391952

Sekretær:
Vibeke H. Andersen/ckm
Dir. tlf. 87 34 34 44
vha@interlex.dk

Vedr.: Bemærkninger vedrørende planlagt linjeføring af 400 kV højspændingsforbindelsen -
Lyngbygårdsvej 53, Tilst

Idet jeg henviser til det fælles høringssvar indsendt på vegne af en række borgere i området, hvor også denne husstand er omfattet, skal jeg på vegne af ejerne af ejendommen Lyngbygårdsvej 53, 8381 Tilst, fremføre følgende bemærkninger.

1. LYNGBYGÅRDSVEJ 53

Mine klienter har boet i Lyngby siden 1997. I den periode har de opført to villaer, herunder deres nuværende bolig, hvor de samlet har investeret omkring kr. 5,7 mio. i boligmasse og landskab. For dem har det været en livsinvestering – ikke blot økonomisk, men i lige så høj grad i livskvalitet. De har valgt at bosætte sig her, fordi området byder på noget helt særligt: en uspoleret natur, en ro og en åbenhed, som kun findes ganske få steder så tæt på Aarhus centrum.

Netop i de senere år har udviklingen omkring Lyngby og Yderup understreget denne værdi. Naturstyrelsen har opkøbt jord og etableret nye naturområder med sø, skov, æblelunde og rekreative faciliteter, som benyttes af både lokale borgere og gæster fra Aarhus. Aarhus Kommune har iværksat kogræsning, der bidrager til en sammenhængende biodiversitet og styrker den naturlige variation i området. En ny bro over jernbanen har skabt adgang mellem True Skov og de øvrige naturarealer og benyttes dagligt af cyklister, ryttere, vandrere og løbere. Mine klienter oplever fra deres egen ejendom, hvordan biodiversiteten er vokset markant i de seneste 8–10 år. Rød glente, tårnfalk, ugler, nattegale, padder og flagermus er blevet en del af det faste billede, mens store flokke af gæs og svaner trækker lavt over området og benytter markerne som fourageringssted. Området er i stigende grad blevet en rekreativ oase, som også tiltrækker forskere fra Aarhus Universitet.

Det er på denne baggrund, at Energinets forslag om at føre en 400 kV luftledning gennem netop dette område rammer ekstra hårdt. En placering vest for jernbanen vil ikke alene ødelægge det landskab, som husstanden har bygget deres liv og hjem op omkring, men også underminere den

2. GENANVENDELSE OG RENOVERING AF EKSISTERENDE MASTER

Energinet har oplyst, at de eksisterende master i området har overstået deres tekniske levetid. Efter en nærmere besigtigelse af masterne på strækningen, herunder de, der fører linjen over jernbanen, vurderes dette imidlertid ikke at være korrekt.

Der er tale om sammenboltede gittermaster i stål, en konstruktionstype der kan vedligeholdes og renoveres løbende, og som derfor ikke nødvendigvis har en begrænset levetid. Det kan desuden konstateres, at mindst to af masterne allerede er blevet forhøjet med nye stålprofiler inden for de seneste to år i forbindelse med elektrificeringen af jernbanen. Dette indikerer, at konstruktionen er fleksibel og kan tilpasses ændrede tekniske krav.

På den baggrund vurderes det, at masterne på denne strækning vil kunne genanvendes eller renoveres, eventuelt med udskiftning af enkelte stålprofiler, hvis vægten af kablerne øges. Det foreslås, at en uvildig teknisk instans, eksempelvis Force Technology, anmodes om at foretage en vurdering af masternes faktiske kondition og bæreevne.

En løsning baseret på genanvendelse vil indebære væsentlige økonomiske og miljømæssige fordele, idet de eksisterende betonfundamenter og adgangsveje kan genbruges, og der vil være behov for en væsentligt mindre mængde nye materialer. En sådan fremgangsmåde vil derfor være mere bæredygtig og i tråd med principperne om ressourcebesparelse og reduktion af klimaaftryk.

Ifølge en udtalelse fra en udvikler af grøn infrastruktur kan denne type master gives 40 til 50 års ny levetid ved omgalvanisering. Overfladerust er alene af kosmetisk betydning, og kun hvor der forekommer gravrust, vil genanvendelse ikke være hensigtsmæssig.

Endelig bemærkes, at de eksisterende master allerede bærer både 400 kV og 150 kV-systemer, hvilket understreger deres tekniske styrke og anvendelighed. Energinet har tidligere arbejdet med lignende opgraderingsprojekter, herunder projektet "Opgradering af 400 kV Trige–Malling" (2017), hvilket viser, at en tilsvarende løsning allerede er teknisk afprøvet og gennemførlig.

Vedlagte fotos illustrerer masternes konstruktion og de nyligt udførte forhøjelser.

På vegne af ejerne af Lyngbygårdsvej 53 skal jeg derfor fremhæve, at den foreslåede linjeføring ikke alene vil medføre et væsentligt og uerstatteligt tab af ejendomsværdi og livskvalitet for mine klienter, men også risikerer at påføre området uoprettelige skader på natur, biodiversitet, drikkevandsressourcer og det kulturhistoriske miljø. Når de eksisterende master – som teknisk set kan renoveres og genanvendes – i stedet foreslås erstattet af en helt ny linjeføring, savner projektet både bæredygtig begrundelse og proportionalitet i forhold til de indgreb, det vil medføre.

Med venlig hilsen

Christina Kirk Mizzi

E-brev: ksc@energinet.dk
Energinet

Att.: Katja Scharmann

Cc: aarhus-aabenraa@energinet.dk

Mariane Thomsens Gade 1C, 8.
8000 Aarhus C
Tlf. +45 87 34 34 34
office@interlex.dk
www.interlex.dk
CVR-nr. DK 74260519

Christina Kirk Mizzi
Advokat (L)
ckm@interlex.dk

Dato:
03.10.2025

J.nr.:
391948

Sekretær:
Vibeke H. Andersen/ckm
Dir. tlf. 87 34 34 44
vha@interlex.dk

Vedr.: Bemærkninger vedrørende planlagt linjeføring af 400 kV højspændingsforbindelsen -
Borumvej 65, 8381 Tilst

Idet jeg henviser til det fælles høringssvar indsendt på vegne af en række borgere i området, hvor også denne husstand er omfattet, skal jeg på vegne af ejerne af ejendommen Borumvej 65, 8381 Tilst, fremføre følgende bemærkninger.

Energinets foreslåede linjeføring vil med stor sandsynlighed indebære en totalekspropriation af ejendommen. For mine klienter er dette en meget alvorlig indgriben, der både fratager dem deres hjem og skaber betydelig økonomisk og social usikkerhed. Ejendommen er anskaffet efter flere års målrettet søgen, hvor familien havde fire faste krav: en grund stor nok til jagt, et hus med plads til hele familien, beliggenhed der muliggør børnenes fastholdelse i deres skole og foreningsliv, samt en pris inden for budgettet. Det er en kombination, der er yderst vanskelig at opnå i nærheden af Aarhus, og som har gjort netop erhvervelsen af denne ejendom unik for familien.

Planerne om en luftledning tværs gennem området truer ikke blot ejendommens værdi, men hele familiens mulighed for at fastholde den livsform, de har skabt her. Hvis de tvinges til at flytte, vil det med stor sandsynlighed betyde, at børnene må forlade skole og fritidsliv, eller at familien må opgive drømmen om et liv på landet. Forløbet har allerede haft store psykiske konsekvenser for både børn og voksne i husstanden.

Det skal fremhæves, at familien kun har nået at bo i huset i fem måneder, men i den periode har de allerede investeret betydeligt i ejendommen, herunder ombygning af køkken og bryggers samt udskiftning af taget. Usikkerheden om ekspropriation gør denne investering usikker, og familien er særligt bekymret for, at den kompensation, som Energinet vil tilbyde, ikke vil være tilstrækkelig til, at de reelt kan erhverve en tilsvarende ejendom i området.

På vegne af ejerne af Borumvej 65 skal jeg derfor fremhæve, at den foreslåede linjeføring i praksis vil fratage familien deres hjem og medføre uforholdsmæssigt store personlige og økonomiske tab. Det bør indgå i Energinets vurdering, at linjeføringen ændres, så denne husstand kan bevare muligheden for at leve det liv, de har skabt med udgangspunkt i ejendommen.

Med venlig hilsen

Christina Kirk Mizzi

E-brev: ksc@energinet.dk
Energinet

Att.: Katja Scharmann

Cc: aarhus-aabenraa@energinet.dk

Mariane Thomsens Gade 1C, 8.
8000 Aarhus C
Tlf. +45 87 34 34 34
office@interlex.dk
www.interlex.dk
CVR-nr. DK 74260519

Christina Kirk Mizzi
Advokat (L)
ckm@interlex.dk

Dato:
03.10.2025

J.nr.:
391940

Sekretær:
Vibeke H. Andersen/ckm
Dir. tlf. 87 34 34 44
vha@interlex.dk

Vedr.: Bemærkninger vedrørende planlagt linjeføring af 400 kV højspændingsforbindelsen -
Lyngbygårdsvej 57, Tilst

Jeg repræsenterer ejerne af ejendommen Lyngbygårdsvej 57, 8381 Tilst, som vil blive væsentligt berørt af den foreslåede linjeføring.

Idet jeg henviser til det fælles høringssvar indsendt på vegne af en række borgere i området, hvor også denne ejendom er omfattet, skal jeg nedenfor fremføre de individuelle bemærkninger vedrørende Lyngbygårdsvej 57.

Den planlagte 400 kV forbindelse vil komme til at ligge ca. 100 meter fra stuehuset og samtidig berøre matriklen direkte. Dette indebærer en markant forringelse af ejendommen og naboernes levevilkår. Ejendommen bebos af en familie med tre mindreårige børn, og der udtrykkes stor bekymring for de sundhedsmæssige risici forbundet med højspændingsledninger, herunder magnetfelter, samt for støj- og visuelle gener.

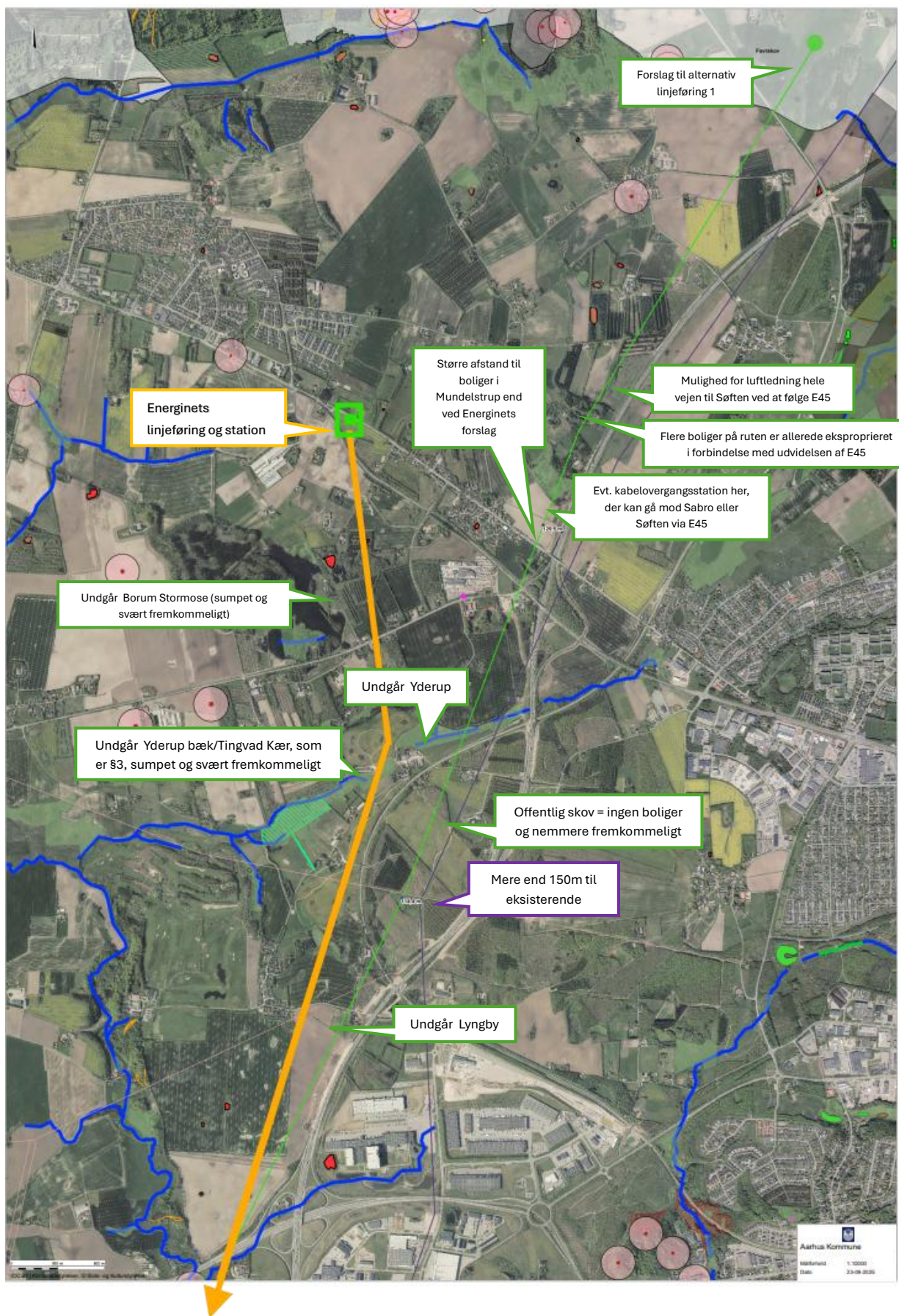
Derudover må der forventes et betydeligt værditab på ejendommen som følge af den tætte placering. Dette er særligt uforståeligt, idet der findes et oplagt alternativ: Den eksisterende linjeføring ca. 700 meter fra ejendommen, i skovterræn øst for jernbanen. På dialogmødet i Aarhus blev det bekræftet, at en parallelføring af den eksisterende linje er teknisk mulig og ikke medfører væsentlige meromkostninger.

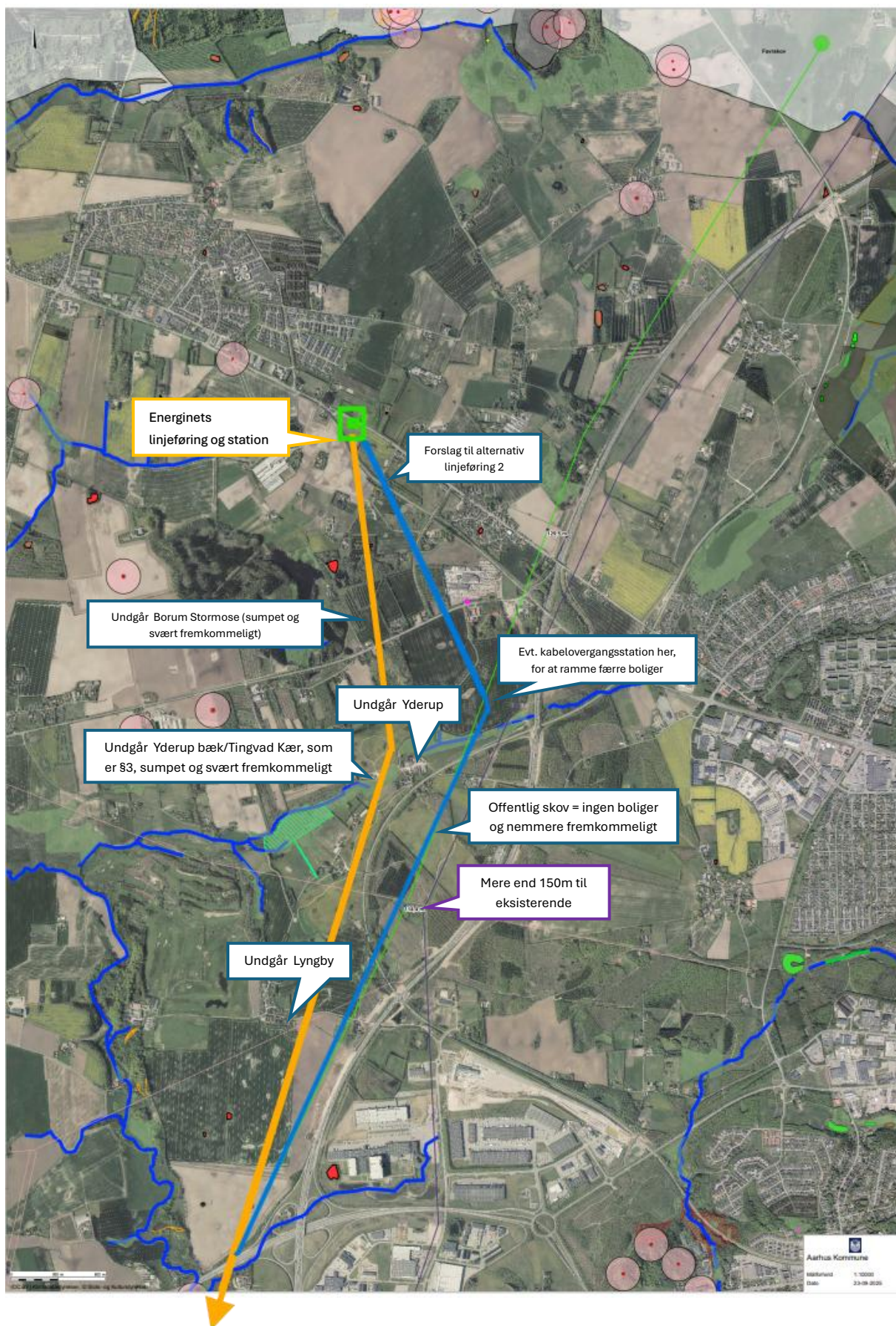
En gennemførelse af den nuværende plan vil desuden kræve rydning af nyplantet skov, som i dag udgør en væsentlig lyd- og miljøskærm mod jernbane og motorvej. Dette tab vil ramme både ejendommens beboere og det lokale nærmiljø.

På vegne af mine klienter skal jeg derfor indtrængende anmode om, at der vælges en parallelføring langs den eksisterende linjeføring øst for jernbanen, således at generne for beboerne på Lyngby-gårdsvej 57 minimeres.

Med venlig hilsen

Christina Kirk Mizzi

E-brev: ksc@energinet.dk
Energinet

Att.: Katja Scharmann

Cc: aarhus-aabenraa@energinet.dk

Mariane Thomsens Gade 1C, 8.
8000 Aarhus C
Tlf. +45 87 34 34 34
office@interlex.dk
www.interlex.dk
CVR-nr. DK 74260519

Christina Kirk Mizzi
Advokat (L)
ckm@interlex.dk

Dato:
06.10.2025

J.nr.:
391935

Sekretær:
Vibeke H. Andersen/ckm
Dir. tlf. 87 34 34 44
vha@interlex.dk

Vedr.: Fælles bemærkninger vedr. linjeføring Aabenraa–Aarhus (Lyngby–Yderup-området)

1. INDLEDNING

Som advokat for en samlet kreds af lodsejere fra Lyngby–Yderup-området skal jeg hermed indgive en fælles indsigelse mod den foreslåede linjeføring af 400 kV højspændingsledninger i forbindelse med projektet Aarhus–Aabenraa. Jeg skal indledningsvis understrege, at lodsejerne anerkender nødvendigheden af den grønne omstilling og et fremtidssikret elnet. Indsigelsen retter sig derfor ikke mod projektets formål, men mod den konkrete linjeføring, som på flere områder fremstår unødvendigt indgribende i forhold til både mennesker, ejendomme, natur og lokalsamfund.

Den planlagte linjeføring gennemskærer to mindre landsbysamfund samt et landskab, der i årtier er udviklet i samspil mellem lodsejere, Aarhus Kommune og Naturstyrelsen. Området rummer beskyttede naturarealer, et særdeles rigt dyre- og fugleliv samt kulturhistoriske landskabsstrukturer, som ikke kan genskabes, når først indgrebet er sket. For de berørte lodsejere indebærer den foreslåede linjeføring væsentlige konsekvenser i form af sundhedsmæssige risici, støjgener, tab af ejendoms-værdi og – ikke mindst – en markant forringelse af livskvaliteten i deres hjem og nærmiljø.

Jeg skal henvise til, at der foreligger et alternativ til den foreslåede linjeføring, som er teknisk mulig og planlægningsmæssigt langt bedre funderet. Dette alternativ indebærer en forskydning tættere på motorvejen, hvor linjen kan placeres i tilknytning til eksisterende tekniske anlæg. På den måde friholdes landsbyerne og de mest sårbare naturområder samtidig med, at en betydelig strækning af kabellægning kan spares.

Efter min opfattelse gælder det, at når der foreligger et alternativ, som er mindre indgribende, bedre planmæssigt forankret og samtidig fremtidssikret, skal dette vælges i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet og hensynet til både retssikkerhed, natur og samfundsøkonomi.

2. ALTERNATIV LINJEFØRING – KONKRET FORSLAG

2.1 På vegne af de berørte lodsejere skal jeg fremlægge to forskellige forslag til en alternativ linjeføring, der er udarbejdet med henblik på at sikre projektets gennemførelse samtidig med, at indgrebene i lokalsamfund, ejendomme og natur reduceres mest muligt. Forslaget indebærer en forskydning af linjeføringen parallelt med den eksisterende infrastruktur og tager udgangspunkt i områder, hvor der allerede er tekniske anlæg eller gennemført ekspropriation. Begge løsninger vil i praksis være teknisk realiserbar, mindre indgribende og mere samfundsøkonomisk forsvarlig end den linjeføring, Energinet har foreslået. Til støtte herfor vedlægges kortmateriale, der præcist illustrerer forløbet af de to alternative linjer.

2.2 Præsentation af de alternative linjeføringer

De alternative forslag bygger på en forskydning af linjeføringen, så denne i højere grad følger den eksisterende infrastruktur i området, herunder motorvejen og jernbanen. Den nuværende planlægning indebærer, at master og ledninger trækkes ind i et landskabsrum, som hidtil har været friholdt for større tekniske anlæg, og hvor de visuelle, miljømæssige og sociale konsekvenser derfor bliver særligt markante. Ved at lade linjen forløbe parallelt med de anlæg, der allerede udgør markante indgreb i landskabet, kan de samlede gener reduceres betydeligt.

Forslag 1 indebærer konkret, at linjen forskydes, så den placeres parallelt med den nuværende højspændingslinjeføring og tættere på motorvejen, hvor terrænet er mere jævnt, og hvor indgreb i natur og landskab i forvejen er foretaget. Denne løsning betyder, at de berørte arealer primært vil være tidligere landbrugsarealer, tilplantet skov samt ejendomme, der allerede er omfattet af ekspropriation i forbindelse med motorvejsudvidelsen. Herved undgås, at nye landsbyområder og boligområder pålægges uforholdsmæssige gener samtidig med, at de tekniske anlægsarbejder kan gennemføres på mere rationel vis.

Det er under dette forslag mulighed for at lave en kabelstation på marken nordøst for Mundelstrup fremfor mellem Sabro og Mundelstrup, som er Energinets forslag.

Det er min vurdering, at denne linjeføring både er teknisk realiserbar og planmæssigt hensigtsmæssig. Dels vil den reducere antallet af nye ejendomme, der berøres, til et minimum, dels sikrer den, at indgrebene koncentrerer sig i områder, hvor landskabet allerede er påvirket af store infrastruktur anlæg. Derved opretholdes princippet om, at ny infrastruktur bør samles der, hvor påvirkningen af natur og bosætning er mindst mulig.

Forslag 2 følger i høj grad samme linjeføring som forslag 1, men kan derefter graves ned syd for Mundelstrup og derefter lave et knæk over til Energinets station. Men ellers har den i høj grad samme fordele som forslag 1 benævner, og følger ligeledes motorvejen parallelt.

2.3 Tekniske forhold ved den alternative linjeføring

Den alternative linjeføring er udarbejdet, så den i videst muligt omfang udnytter eksisterende terræn- og infrastrukturforhold. Forslaget indebærer en forskydning på op til ca. 114 meter fra den nuværende højspændingsmast og en afstand på ca. 129 meter til motorvejen på det tætteste sted. Linjen vil således kunne anlægges parallelt med motorvejen uden at overskride respektafstande, og samtidig friholde beboelse, der i det nuværende forslag vil blive direkte belastet.

Et centralt element i forslaget er, at linjen føres over jernbanen, således at den nye højspændingsføring placeres i det skovområde, hvor den eksisterende linje allerede står. Krydsning af jernbanen er teknisk muligt og blev også bekræftet af Energinet selv på

dialogmødet, hvor det blev anført, at en jernbanekrydsning ikke i sig selv udgør en hindring. Tværtimod vil en sådan løsning reducere både de landskabelige og sociale konsekvenser, idet linjen derved undgår at blive trukket ind mellem landsbyerne Lyngby og Yderup.

Samtidig vil det alternative forløb reducere behovet for yderligere kabellægning på denne strækning. Den foreslåede linjeføring kræver i dag en længere nedgravet sektion for at undgå konflikter med eksisterende boligområder. Ved at placere linjen langs motorvejen kan kabellægningen forkortes væsentligt, hvilket frigør ressourcer til kabellægning andre steder på strækningen, hvor behovet er større – eksempelvis ved Sabro/Søften. Denne omlægning giver således mulighed for en mere balanceret fordeling af de kabelførte kilometer inden for den ramme, som Energinet selv har fastsat.

Endelig er det vigtigt at fremhæve, at en stor del af de arealer, den alternative linjeføring vil berøre, allerede er eksproprieret i forbindelse med udvidelsen af motorvejen. Det betyder, at nye indgreb i privatejede ejendomme begrænses til et minimum, og at en væsentlig del af de sociale og økonomiske omkostninger, der ellers ville følge af en helt ny linjeføring gennem hidtil uberørte bolig- og naturområder, kan undgås.

2.4 Lodsejerhensynet

Et centralt hensyn ved den alternative linjeføring er, at belastningen af nye ejendomme reduceres markant. Hvor Energinets forslag indebærer væsentlige gener for en række boliger og landsbyområder, friholder den alternative løsning i vidt omfang eksisterende beboelse og placerer i stedet linjeføringen langs arealer, hvor tekniske anlæg allerede præger landskabet.

Endvidere mindskes risikoen for, at ejendomme bliver usælgelige eller at ejere reelt stavnsbindes til deres ejendom som følge af en placering i umiddelbar nærhed af højspændingsledninger. Den utryghed og værdiforringelse, der ellers vil være en uundgåelig konsekvens af det fremlagte projekt, kan i væsentlig grad undgås, når linjeføringen forskydes til områder, hvor boliger og lokalsamfund i forvejen ikke er til stede.

2.5 Fordele ved alternativet – natur og miljø

Den alternative linjeføring indebærer væsentlige fordele i forhold til beskyttelsen af natur og miljø. Hvor Energinets nuværende forslag vil skære igennem flere § 3-beskyttede områder, herunder moser, kær og vandløb, vil den alternative placering friholde disse særligt sårbare naturtyper. Det er et forhold, der har væsentlig betydning både i forhold til naturbeskyttelseslovgivningen og i relation til proportionalitetsprincippet, idet der foreligger en mindre indgribende løsning.

Linjeforskydningen vil samtidig skåne levesteder for en række bilag IV-arter, herunder stor vandsalamander, odder, flagermus og flere rovfuglearter som rød glente. Ligeledes reduceres risikoen for kollisioner for de store flokke af trækfugle – gæs og svaner – som anvender området som landings- og fourageringssted. Dermed undgås en konflikt med både habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet samt Danmarks internationale forpligtelser på området.

Endelig mindskes risikoen for uoprettelige ødelæggelser af særligt artsrige lokaliteter, som Aarhus Kommune selv har fremhævet som blandt de mest værdifulde botaniske områder i kommunen. Det alternative forslag respekterer dermed den natur- og miljøplanlægning, som både kommune og stat har prioriteret, og understøtter en løsning, der kan forenes med langsigtede mål om biodiversitet og grøn omstilling.

2.6 Fordele ved alternativet – anlægsteknik og økonomi

Det alternative tracé indebærer klare fordele i både anlægs- og driftsmæssig henseende. Hvor Energinets nuværende forslag kræver omfattende anlægsarbejder i vanskeligt terræn præget af mose, eng og bakket landskab, vil det alternative forslag i langt højere grad kunne gennemføres på arealer, der allerede er præget af landbrugsdrift eller tilplantet skov. Dette betyder, at adgangen for entreprenørmaskiner og etablering af funderinger kan ske væsentligt enklere og uden samme risiko for skader på drænsystemer og den naturlige hydrologi.

Samtidig reducerer forslaget behovet for omfattende kabellægning på netop denne strækning, hvilket frigør ressourcer til nedgravning andre steder, hvor hensynet til beboelse og natur er mere påtrængende. Dermed opnås en mere balanceret og proportional anvendelse af de begrænsede kilometer, som kan kabellægges.

Endvidere mindskes risikoen for tekniske problemer i både anlægs- og driftsfasen, da linjeføringen i mindre grad vil forstyrre vandløb, drænrør og vådområder. Dette medfører ikke blot færre miljømæssige konsekvenser, men også lavere fremtidige vedligeholdelsesomkostninger.

Endelig skal det fremhæves, at Energinets nuværende forslag i praksis vil påføre samfundet et dobbeltressourceforbrug, idet Aarhus Kommune mister VE- og byudviklingsarealer, som i stedet må findes andre steder. Det alternative forslag undgår dette tab og er derfor samfundsøkonomisk mere forsvarligt.

2.7 Samlet vurdering

Det samlede forslag til en alternativ linjeføring fremstår som en løsning, der i væsentlig grad reducerer de menneskelige, naturmæssige og økonomiske konsekvenser sammenlignet med Energinets nuværende forslag. Tracéet er teknisk realistisk, idet det i videst muligt omfang følger eksisterende infrastruktur og allerede berørte arealer, og dermed undgår de mest sårbare naturområder og de mest belastede lokalsamfund.

Juridisk set opfylder alternativet langt bedre proportionalitetskravet i Grundlovens § 73, idet ekspropriationsindgrebet begrænses til de mindst indgribende løsninger. Samtidig understøtter det de planlægningsprincipper, Aarhus Kommune selv har fremhævet, om at samle tekniske anlæg langs eksisterende infrastrukturanlæg og beskytte de udpegede VE- og byudviklingsområder.

Samfundsøkonomisk er alternativet endvidere mere forsvarligt, da det reducerer behovet for omfattende kabellægning på denne strækning, mindsker risikoen for tekniske komplikationer og undgår dobbeltressourceforbrug i form af tabte udviklingsarealer.

På denne baggrund er det min klare vurdering, at den alternative linjeføring bør indgå som en reel mulighed i den videre planlægning.

3. JURIDISKE RAMMER

3.1 Grundlovens § 73 – krav om nødvendighed og proportionalitet

Efter Grundlovens § 73 kan ekspropriation alene gennemføres, hvis indgrebet er nødvendigt og står i rimeligt forhold til det formål, der skal varetages. Bestemmelsen indebærer ikke blot et krav om saglighed, men også en klar forpligtelse til at vælge den mindst indgribende løsning blandt de muligheder, der foreligger. Proportionalitetsprincippet er således

en integreret del af grundlovsbeskyttelsen, og det påhviler myndighederne at godtgøre, at et projekt ikke kan realiseres på en mindre belastende måde.

I nærværende sag er det min opfattelse, at kravet om nødvendighed og proportionalitet ikke er opfyldt. Formålet – at styrke eltransmissionsnettet – kan opfyldes uden at gennemføre en linjeføring, der skærer igennem bebyggelse og særdeles værdifulde naturområder. Der foreligger et konkret alternativ, hvor linjeføringen forskydes i tilknytning til motorvejen og eksisterende tekniske anlæg. Når et sådant alternativ både er teknisk muligt, planlægningsmæssigt realistisk og væsentligt mindre indgribende, kan den foreslåede linjeføring ikke betegnes som nødvendig.

En gennemførelse af den nuværende løsning vil efter min vurdering stride mod proportionalitetsprincippet. Det skyldes, at lodsejerne her pålægges indgreb, som i vidt omfang kunne undgås, og at der dermed påføres samfundet og de berørte unødvendige tab i form af sundhedsmæssige risici, støjgener, forringelse af ejendomsværdier og ødelæggelse af kultur- og naturværdier. Højesteret og taksationsmyndighederne har gentagne gange fastslået, at ekspropriation ikke kan gennemføres på et svagere retligt grundlag end nødvendigt, og at staten er forpligtet til at sandsynliggøre, at andre muligheder er udelukket. Denne forpligtelse er ikke løftet i det foreliggende materiale.

Det er derfor min klare vurdering, at projektet i sin nuværende form ikke lever op til de krav, Grundlovens § 73 stiller. En ændret linjeføring er en forudsætning for, at ekspropriation i dette område kan anses for lovlig og gyldig.

3.2 Retssikkerhed og Landsplanaftalen

Jeg skal fremhæve, at den linjeføring, som Energinet har fremlagt, indebærer en væsentlig afvigelse fra den statslige Landsplanaftale. Landsplanaftalen er etableret netop for at sikre forudsigelighed og gennemsigtighed for lodsejere i mødet med store infrastrukturanlæg. Den danner et centralt grundlag for lodsejernes retssikkerhed, fordi de med rette kan indrette deres dispositioner efter de rammer, staten selv har fastlagt. Når der fraviges uden tungtvejende, dokumenterede begrundelser, svækkes ikke blot tilliden til projektet, men også til planlægningens legitimitet som helhed.

Det er ikke alene de berørte lodsejere, der peger på denne problematik. Også Aarhus Kommune har direkte påtalt behovet for at respektere den eksisterende linjeføring og de rammer, der følger af tidligere aftaler. Byplanlægger Per Luchtemeier har i en skriftlig udtalelse til Energinet anført,

“at den fremtidige placering af 400 kV master i videst muligt omfang vil følge den nuværende, også hvor denne løber langs Østjysk Motorvej. Dels er det nuværende tracé ‘accepteret’, dels udgør motorvejen i forvejen et så markant skar i de værdifulde landskabstyper, der flere steder krydses.”

Kommunen markerer dermed, at en ny linjeføring i åbent landskab vil have langt større indvirkning end en placering langs eksisterende, allerede indgribende infrastrukturanlæg.

Kommunen har desuden understreget betydningen af de forskønnelsesprojekter, der tidligere er politisk vedtaget, men som ifølge Energinet “er gledet ud”. Aarhus Kommune har udtrykkeligt påpeget, at denne form for afvigelser er uholdbare, netop fordi de underminerer den forudsigelighed, som Landsplanaftalen skal sikre. I samme udtalelse hedder det,

“at der i klar forventning om kabelføringens gennemførelse er udlagt perspektivarealer og gennemført større grundopkøb, ligesom den landskabelige værdi på netop dette sted med det lange kig ind mod Aarhus er unik.”

Når sådanne dispositioner allerede er foretaget af både kommune og lodsejere i tillid til de gældende planer, understreger det, hvor alvorlige konsekvenser det har, når Energinet uden fornøden dokumentation fraviger aftalte rammer.

Efter min vurdering rejser dette et grundlæggende retssikkerhedsproblem. Lodsejere, der ifølge Landsplanaftalen burde være friholdt, påføres nu risiko for ekspropriation eller servitutlægnings. De driftsmæssige tab, ejendomsmæssige forringelser og begrænsninger i udviklingsmuligheder, der følger heraf, kan ikke anses for lovligt begrundet, når staten selv tidligere har fastlagt en anden plan. Det må lægges til grund, at et infrastrukturprojekt af denne størrelse ikke kan gennemføres i strid med Landsplanaftalens præmisser uden at tilsidesætte væsentlige retlige garantier for de berørte.

Jeg skal derfor konkludere, at Energinets nuværende forslag ikke blot er problematisk ud fra et planlægningsmæssigt perspektiv, men også indebærer en reel undergravning af lods ejernes retssikkerhed. En justering af linjeføringen er nødvendig for at bringe projektet i overensstemmelse med både Landsplanaftalens rammer og de grundlæggende principper for forudsigelighed og lovlighed i ekspropriationssager.

3.3 EU-retlige forpligtelser – Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivet

Det følger af både Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet, at Danmark er forpligtet til at sikre, at bilag IV-arter og bilag I-fuglearter ikke får forringet eller ødelagt deres levesteder. Yngle- og rasteområder for bilag IV-arter må ikke beskadiges, og for bilag I-arter påhviler der en positiv pligt til at beskytte levesteder, hvor arten har en fast forekomst.

I det berørte område er der veldokumenteret forekomst af netop sådanne arter. Aarhus Kommune har i en faglig udtalelse ved biolog Marianne Popp udtrykkeligt understreget, at området mellem Yderup og Tingvad er

“særdeles artsrigt og er hjemsted for en af kommunens bedste botaniske lokaliteter med arter som sump-hullæbe, maj-gøgeurt, eng-troldurt, hirse-star og smalbladet kær.”

Kommunen påpeger samtidig, at der foreligger registreringer på Danmarks Miljøportal, som dokumenterer den høje naturværdi.

Disse oplysninger understøttes af lodsejernes egne observationer, herunder daglig forekomst af bilag IV-arter som stor vandsalamander, odder og flere flagermusarter, samt bilag I-arter som rød glente og isfugl. Når både myndighedernes egne biologer og de lokale lodsejere kan dokumentere tilstedeværelsen af arter, som er underlagt EU-retlig beskyttelse, skærper det kravet om, at projektet ikke må gennemføres i denne form.

Det må endvidere understreges, at EU-retten stiller strenge krav til vurderingen af alternativer. Et projekt kan kun tillades, hvis det dokumenteres, at der ikke findes mindre indgribende løsninger, og at tvingende samfundsmæssige hensyn gør det absolut nødvendigt at vælge netop den løsning, der indebærer indgreb i beskyttede arter og habitater. Når der foreligger et alternativ, hvor linjeføringen forskydes mod motorvejen og placeres i tilknytning til eksisterende tekniske anlæg, vil dette krav efter min vurdering ikke være opfyldt.

På denne baggrund er det min klare vurdering, at Energinets nuværende forslag indebærer en nærliggende risiko for at bringe Danmark i konflikt med sine forpligtelser efter Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivet. For at sikre projektets lovlighed i et EU-retligt perspektiv er det nødvendigt at tilpasse linjeføringen, så de dokumenterede levesteder for bilag IV- og bilag I-arter friholdes.

4. NATUR- OG MILJØHENSYN

- 4.1 Den foreslåede linjeføring gennem Lyngby–Yderup-området vil have væsentlig negativ indvirkning på nogle af de mest værdifulde naturområder i Aarhus Kommune. Området rummer flere § 3-beskyttede naturtyper, herunder Stormosen, Tingvad Kær og strækningerne langs Yderup Bæk, som tilsammen udgør et af kommunens mest artsrige og økologisk komplekse landskaber.

Ifølge Aarhus Kommunes biologiske registreringer er området blandt de botanisk mest betydningsfulde i kommunen. Kommunens biolog Marianne Popp har fremhævet, at området

“er hjemsted for en af kommunens bedste botaniske lokaliteter med arter som sump-hullæbe, maj-gøgeurt, eng-troldurt, hirse-star og smalbladet kær.”

HabitatVision ved biolog Erik Aude har suppleret med, at områdets hydrologi er særlig følsom. Stormosen er en gammel tørvemose med et udbredt drænrørssystem, som ikke alene er afgørende for naturens vandbalance, men også for afvanding af de omkringliggende landbrugsejendomme. Etablering af mastefundamenter, serviceveje og tilhørende anlægsarbejder vil uundgåeligt forstyrre dette system med risiko for både dræning, ødelæggelse af levesteder og oversvømmelse af dyrkede marker.

Det samlede billede er, at området rummer naturværdier, som ikke kan genskabes, hvis først de forringes eller fragmenteres af en højspændingslinje. Skader på botaniske lokaliteter og hydrologiske sammenhænge er i praksis irreversible. Når staten selv har prioriteret området højt i kommunale og nationale naturplaner, kan det ikke anses for planmæssigt forsvarligt at tilsidesætte disse værdier i forbindelse med et energiprojekt.

Efter min vurdering viser dokumentationen klart, at linjeføringen i sin nuværende form vil indebære væsentlige og uoprettelige skader på naturen. Når der samtidig foreligger realistiske alternativer, hvor de nævnte naturområder friholdes, vil det være uproportionalt og uforeneligt med gældende planlægningsprincipper at fastholde Energinets forslag.

4.2 § 3-beskyttede områder

Den foreslåede linjeføring vil direkte berøre flere naturtyper, der er registreret som beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3, herunder Stormosen, Tingvad Kær og strækningerne langs Yderup Bæk. Disse områder er officielt kortlagt af Aarhus Kommune og anerkendt som særligt værdifulde lokaliteter med høj artsrigdom og betydelig økologisk funktion.

Aarhus Kommune har i den forbindelse fremhævet, at området ved Tingvad Kær er blandt kommunens botanisk mest betydningsfulde. Kommunens biolog Marianne Popp har i en faglig udtalelse understreget, at

“området er særdeles artsrigt og er hjemsted for en af kommunens bedste botaniske lokaliteter med arter som sump-hullæbe, maj-gøgeurt, eng-troldurt, hirse-star og smalbladet kær.”

Det er dokumenteret, at der her findes flere sjældne og sårbare plantearter, hvis levesteder ikke kan genskabes, når først de er forstyrret eller ødelagt.

Det følger af naturbeskyttelsesloven, at enhver ændring af tilstanden i § 3-områder kræver dispensation. Praksis er restriktiv: dispensation kan alene meddeles, hvor der foreligger ganske særlige samfundsmæssige hensyn, og hvor påvirkningen ikke kan undgås på anden måde. Indgreb i form af master, serviceveje og tilhørende anlægsarbejder vil utvivlsomt udgøre en tilstandsændring, og konsekvenserne kan ikke afværges med afværgeforanstaltninger eller kompensation.

Det skal endvidere fremhæves, at Aarhus Kommune i flere tidligere sager – blandt andet ved etablering af cykelstien ved Borumvej – har vurderet netop dette område som særligt sårbart. Kommunen har her lagt vægt på beliggenheden i et OSD-område samt forekomsten af bilag IV-arter. At Energinet nu foreslår en linjeføring gennem samme område uden at forholde sig til den dokumenterede sårbarhed, fremstår planmæssigt uforsvarligt.

Efter min vurdering indebærer projektet i sin nuværende form en væsentlig risiko for ulovlige tilstandsændringer i strid med naturbeskyttelseslovens § 3. Når der samtidig findes et realistisk alternativ, hvor disse områder kan friholdes, vil det være i strid med både lovens klare forbud og proportionalitetsprincippet i ekspropriationsretten at fastholde den foreslåede linjeføring.

4.3 Bilag IV-arter

Det er veldokumenteret, at området rummer flere arter, som er beskyttet efter habitatdirektivets bilag IV. Blandt disse er stor vandsalamander, odder og flere arter af flagermus. Hertil kommer arter som rød glente, der er omfattet af fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I og i dansk praksis behandles med tilsvarende strenghed.

Beskyttelsen af bilag IV-arter er særligt vidtgående. Efter habitatdirektivets artikel 12 er Danmark forpligtet til at sikre, at disse arters yngle- og rasteområder ikke ødelægges eller forringes. Der er ikke mulighed for at dispensere alene med henvisning til kompenserende foranstaltninger – levestederne skal friholdes, medmindre der foreligger tvingende samfundsmæssige hensyn, og der samtidig kan dokumenteres, at ingen realistiske alternativer eksisterer.

Den foreslåede linjeføring gennem Lyngby-Yderup-området kan ikke opfylde disse betingelser. For det første er der tale om et projekt, hvor der foreligger en teknisk mulig alternativ linjeføring langs motorvejen. For det andet vil etableringen af en 400 kV-luftledning uundgåeligt medføre fragmentering og forringelse af de registrerede levesteder. Det vil være i direkte strid med Danmarks EU-retlige forpligtelser at gennemføre projektet på denne måde.

Efter min vurdering kan det derfor lægges til grund, at linjeføringen i sin nuværende form ikke er forenelig med habitatdirektivet. Når der eksisterer et realistisk alternativ, er der ikke grundlag for at påberåbe sig tvingende samfundsmæssige hensyn, og Energinets forslag kan derfor ikke lovligt fastholdes.

4.4 Fugletræk og kollisionsrisiko

Området omkring Stormosen og Tingvad Kær benyttes regelmæssigt af større flokke af trækfugle, herunder gæs og svaner, der dagligt raster og fouragerer i markerne. DOF-basen

dokumenterer hyppige observationer af netop disse arter, som i høj grad benytter området som både raste- og fødesøgningsplads.

Store trækfugle som gæs og svaner er særligt udsatte for kollisioner med højspændingsledninger. De flyver ofte i lav højde og i tætte flokke, hvilket gør det vanskeligt at undgå master og kabler. Erfaringer fra Dansk Ornitologisk Forening og internationale undersøgelser viser, at kollisionsrisikoen er blandt de væsentligste dødsårsager for store fuglearter som svaner og storke i Europa.

Derudover fungerer området som trækrute for rovfugle, herunder rød glente, tårnfalk og musvåge. Disse arter er afhængige af åbne landskaber og lavtflyvende jagtadfærd, hvilket forstærker risikoen for kollisioner. Etablering af en 400 kV-luftledning i området vil derfor med stor sandsynlighed medføre direkte tab i lokale fuglebestande og en markant forringelse af områdets betydning som raste- og fourageringsområde.

Dette er i strid med fuglebeskyttelsesdirektivets krav om at beskytte bestande og levesteder for arter, der er optaget på direktivets bilag I. Når et realistisk alternativ til linjeføringen foreligger, kan en løsning, der indebærer betydelige fugletab, ikke anses for proportional eller lovligt begrundet.

4.5 Ødelæggelse af prioriterede naturværdier

Det er væsentligt at fremhæve, at de naturområder, som den foreslåede linjeføring vil berøre, netop er blevet prioriteret højt af både Aarhus Kommune og staten i de senere år. Kommunen har i samarbejde med Naturstyrelsen investeret i en række tiltag med henblik på naturgenopretning, biodiversitetsfremme og friluftsliv. Der er gennemført skovrejsning, etablering af søer, græsningstiltag og anlæg af stisystemer. Hertil kommer konkrete rekreative initiativer som shelterpladsen "Koglen" og etableringen af et kogræsningslaug, som anvendes flittigt af borgere i Aarhus og omegn.

Disse investeringer er foretaget med det klare formål at styrke natur- og friluftsværdierne i området og skabe en sammenhængende grøn struktur tæt på byen. Det fremstår derfor som en markant planmæssig inkonsistens, at staten på den ene side bruger betydelige ressourcer på at udvikle området som natur- og rekreativt område, og på den anden side vælger en linjeføring, der vil undergrave de samme værdier gennem etableringen af en 400 kV-luftledning.

Efter min vurdering er det hverken planmæssigt forsvarligt eller proportionalt at gennemføre et nationalt energiprojekt i direkte modstrid med offentlige investeringer og prioriteringer. Når der samtidig foreligger en alternativ linjeføring, der kan friholde de nævnte områder, kan Energinets forslag ikke anses for at være i overensstemmelse med god forvaltningsskik eller de grundlæggende principper om hensyntagen til natur, borgere og rekreative værdier.

5. LOKALSAMFUND OG BEBOERE

- 5.1 Den foreslåede linjeføring gennem Lyngby og Yderup vil ikke alene få betydelige konsekvenser for enkelte ejendomme, men også for de to landsbyer som helhed. Det er små, velfungerende lokalsamfund, hvor bosætning, fællesskab og nærhed til naturen er centrale værdier for beboerne. Når et projekt af denne karakter placeres midt i landsbyernes nærområde, indebærer det ikke blot fysiske gener i form af støj, visuel påvirkning og utryghed ved magnetfelter, men også en risiko for, at landsbyernes attraktivitet undergraves på længere sigt. Erfaringer viser, at store tekniske anlæg tæt på landsbyer kan føre til social skævvridning, fraflytning og en markant reduktion i ejendomsværdier. Jeg skal derfor

understrege, at konsekvenserne for lokalsamfundet udgør et selvstændigt hensyn, der skal indgå tungt i proportionalitetsafvejningen.

5.2 Belastning af landsbyerne og fællesskabet

Det er et særkende ved Lyngby og Yderup, at de udgør små og levende landsbyer, hvor fællesskab, foreningsliv og nærhed til naturen er afgørende for beboernes livskvalitet. Lyngby og Yderup er små landsbysamfund, som adskiller sig fra mange andre beboelsesområder ved deres stærke sociale sammenhængskraft og tætte relation til naturen. Fællesskab, foreningsliv og naboskab udgør en væsentlig del af hverdagen for beboerne og er en central årsag til, at familier aktivt vælger at bosætte sig netop her. Der er tale om lokalsamfund, hvor mange har gjort betydelige økonomiske og personlige investeringer – ikke blot i deres ejendomme, men i hele det liv, der er bygget op omkring landsbyen.

Den foreslåede linjeføring vil påføre en visuel og støjmæssig belastning, som ikke alene rammer enkelte lodsejere, men som uundgåeligt vil påvirke hele lokalsamfundet. De markante master og højspændingsledninger vil dominere udsigten, og den konstante knitren og summen fra ledningerne vil være til stede som en vedvarende lydkulisse. Det ændrer ikke blot landskabet fysisk, men også landsbyernes identitet og selvopfattelse som fredelige og attraktive bosteder.

Erfaringer fra andre områder viser, at store tekniske anlæg tæt på landsbyer ofte medfører et langsomt, men mærkbart tab af attraktivitet. Tilflytningen mindskes, og der kan opstå fraflytning, fordi hverdagslivet opleves som forringet. Dette rammer særligt de mindre samfund hårdt, idet blot få fraflytninger kan svække foreningsliv, skolegrundlag og lokale fællesskaber. Når landsbyernes sociale og kulturelle liv er så tæt knyttet til det fysiske miljø, kan konsekvenserne af en højspændingslinje derfor ikke måles alene i meter eller decibel, men må vurderes i forhold til den samlede levedygtighed.

Jeg skal på den baggrund understrege, at konsekvenserne for landsbyernes fællesskab og sammenhængskraft udgør et selvstændigt hensyn i vurderingen af proportionaliteten. Det forhold, at der findes teknisk gennemførlige alternativer, som i væsentlig grad kan reducere denne belastning, må derfor veje tungt i afvejningen.

5.3 Sundhedsmæssige hensyn og utryghed

Højspændingsledninger er forbundet med flere forskellige typer gener: dels de fysiske i form af lavfrekvent brummen, knitren og visuelle indtryk, dels de mere subtile elektromagnetiske felter, hvis sundhedsmæssige konsekvenser endnu ikke er fuldt afklarede. Det er netop denne videnskabelige uafklarethed, der skaber en betydelig utryghed for de beboere, der kommer til at leve i umiddelbar nærhed af anlægget.

Sundhedsstyrelsen har ud fra et forsigtighedsprincip anbefalet, at man så vidt muligt undgår boliger inden for en afstand af 200 meter til højspændingsledninger. Når flere ejendomme i det berørte område planlægges placeret væsentligt tættere – enkelte ned til 30–80 meter fra masterne – tilsidesættes et centralt sundhedsfagligt hensyn, som netop er formuleret for at beskytte børn, ældre og andre særligt udsatte grupper.

Det er velkendt, at utryghed i sig selv kan udgøre en sundhedsmæssig belastning. En længerevarende bekymring for magnetfelter og støj påvirker både søvn, psykisk trivsel og stressniveau. Dette er ikke alene et individuelt problem, men også et samfundsmæssigt hensyn: når en hel landsby lever med konstant bekymring, påvirkes fællesskabet, og det sociale miljø svækkes. Der opstår med andre ord en indirekte helbredsrisiko som følge af de psykosociale belastninger, projektet påfører lokalsamfundet.

Dertil kommer, at der foreligger et stigende antal videnskabelige undersøgelser, der underbygger bekymringerne. En omfattende britisk undersøgelse fra Oxford University, offentliggjort i *British Medical Journal* (2005), viste, at børn, der voksede op mindre end 200 meter fra højspændingsledninger, havde en 70 % højere risiko for at udvikle leukæmi. Selv i afstande på mellem 200 og 600 meter blev der konstateret en forhøjet risiko på 20 %. Denne forskning føjer sig til en række andre studier, herunder professor Denis Henshaws arbejde, der har vist, at elektromagnetiske felter kan forstyrre hjernens produktion af melatonin. Melatonin er et hormon, der har en central biologisk rolle som antioxidant og i forebyggelsen af kræftudvikling.

EU's ekspertgruppe SCENIHR konkluderede i 2014 på baggrund af en meta-analyse, at magnetiske felter over 0,3–0,4 mikroTesla er forbundet med en fordobling af risikoen for børneleukæmi. Det betyder, at den videnskabelige usikkerhed ikke kan affærdiges som teoretisk, men må tillægges reel vægt, når linjeføringer planlægges tæt på beboelse.

Det er min vurdering, at de nævnte forhold i sig selv skaber en uacceptabel usikkerhed og utryghed, som må indgå i proportionalitetsvurderingen. Når der foreligger et konkret alternativ, der kan reducere afstanden til boligerne og samtidig mindske beboernes belastning, vil det efter min opfattelse være i strid med både Grundlovens § 73 og almindelige sundhedsretlige principper at fastholde den foreslåede linjeføring. Et samfund, der politisk og juridisk forpligter sig på at beskytte folkesundheden, kan ikke tilsidesætte veldokumenterede bekymringer af denne karakter.

5.4 Ejendomsværditab og stavnsbinding

Et centralt aspekt ved den foreslåede linjeføring er de alvorlige konsekvenser for ejendomsværdierne i området. Når en højspændingslinje placeres i en afstand på blot 30–100 meter fra boliger, er konsekvensen i praksis, at ejendommene bliver vanskelige – i nogle tilfælde umulige – at omsætte på normale markedsvilkår. Flere fagpersoner, herunder valuarer og ejendomsmæglere, har allerede udtalt, at ejendomme så tæt på en 400 kV-linje i realiteten er usælgelige eller kun kan afhændes med markante værdiforringelser. Det betyder, at ejerne effektivt stavnsbindes til deres ejendomme, idet de ikke kan flytte eller realisere den værdi, som de har investeret i.

Det skal fremhæves, at forringelserne ikke alene knytter sig til den visuelle og støjmæssige belastning. Den dokumenterede usikkerhed om sundhedsrisici og den generelle utryghed i markedet gør, at potentielle købere fravælger ejendomme i nærheden af højspændingsledninger. Dermed kan ejendomsværdien falde til et niveau, der ikke blot afspejler en reduktion, men en reel uoverskuelig økonomisk skade. For lodsejerne betyder dette, at de mister handlefrihed og udsættes for en langvarig social og økonomisk usikkerhed.

Særligt problematisk er det, når forskelsbehandlingen mellem lodsejere bliver tydelig. Enkelte ejendomme vurderes til totalekspropriation, mens andre – beliggende på efter min mening tilsvarende afstand til linjeføringen – alene pålægges en servitut. Denne forskel efterlader de sidstnævnte i en urimelig situation: de udsættes for samme gener og værditab, men uden at få mulighed for at blive frigjort fra ejendommen gennem ekspropriation. Resultatet er en usikker gråzone, hvor lodsejerne ikke kan flytte, men heller ikke kan kompenseres tilstrækkeligt for tabet.

I de nuværende landsaftaler for el- og fiberanlæg har der været en klar enighed mellem landbruget og Energinet om, at ejendomme inden for en afstand af 80 meter fra linjeføringen skulle overtages. Det fremstår derfor uforståeligt, at Energinet i forbindelse med den nye 400 kV-linje har reduceret denne afstand til blot 54 meter. Når der er tale om en så markant

og indgribende linjeføring, giver en indsnævring af overtagelsesområdet ikke mening og rejser alvorlige spørgsmål om konsekvens og retssikkerhed for de berørte lodsejere.

Dette må anses for at være i strid med de grundlæggende principper om proportionalitet og ligebehandling i ekspropriationsretten. Efter min vurdering er der tale om en form for de facto ekspropriation, når en ejendom reelt gøres usælgelig og beboerne fastholdes i en situation, hvor både livskvalitet og økonomi forringes væsentligt. En sådan løsning kan ikke begrundes, når der foreligger tekniske alternativer, der kan reducere eller helt undgå denne konsekvens.

5.5 Retssikkerhed og forventningsprincippet

En række af de berørte lodsejere har købt, renoveret og investeret i deres ejendomme i den klare forventning, at de kunne disponere frit over dem uden risiko for massive tekniske anlæg i umiddelbar nærhed. Denne forventning er ikke blot subjektiv, men hviler på et retsprincip, der i høj grad er anerkendt i ekspropriationsretten: forventningsprincippet. Det indebærer, at borgere, der har indrettet sig loyalt i tillid til gældende planer og retningslinjer, har krav på, at væsentlige ændringer i deres retsstilling kun gennemføres med meget tungtvejende begrundelser – og med fuld økonomisk dækning for tab.

Forventningen styrkes yderligere af, at flere ejendomme er erhvervet eller moderniseret ganske nyligt, uden at der i lokalplaner eller offentlige dokumenter fremgik oplysninger om den nuværende linjeføring. Lodsejerne har derfor ageret i god tro, og det kan ikke pålægges dem at bære byrden af en politisk og teknisk prioritering, som først er fremkommet efterfølgende. Når staten via Energinet tilsidesætter sådanne forventninger, undermineres tilliden til planlægningen som retsgaranti.

Retssikkerhedsproblemet forstærkes af, at lodsejere i området oplever en forskelsbehandling: enkelte ejendomme vurderes til totalekspropriation, mens andre – tæt på tilsvarende afstand – alene efterlades med uoverskuelige tab og utryghed. For de sidstnævnte skabes der en situation, hvor ejendommen reelt bliver usælgelig, men uden at lodsejeren får mulighed for at frigøre sig gennem ekspropriation. Det er min vurdering, at denne praksis kan sidestilles med en indirekte ekspropriation, som rejser spørgsmål om dens overensstemmelse med både Grundlovens § 73 og almindelige retssikkerhedsprincipper.

På denne baggrund skal jeg fremhæve, at ekspropriation og servitutter i dette område ikke kan anses for retligt holdbare, medmindre de ledsages af en fuldstændig erstatning, der reelt sætter lodsejerne i stand til at opretholde deres hidtidige livsform og økonomiske situation. Hvor der foreligger et teknisk muligt alternativ, der i væsentlig grad kan reducere konflikterne, vil det være uforholdsmæssigt og retssikkerhedsmæssigt problematisk at fastholde den foreslåede linjeføring.

6. SAMFUNDSMÆSSIGE HENSYN OG PLANLÆGNING

6.1 Den valgte linjeføring rejser ikke alene spørgsmål om proportionalitet i forhold til de berørte lodsejere, men står også i direkte konflikt med Aarhus Kommunes planlægning og nationale klimamål. Aarhus Kommune har i flere omgange understreget, at projektet i sin nuværende form kolliderer med både igangværende og planlagte initiativer inden for vedvarende energi og byudvikling.

Kommunen har påpeget, at ca. 50 % af de igangværende VE-sager i Aarhus Kommune falder inden for de opmærksomhedszoner, som Energinet har udlagt omkring transformestationer. Som det fremgår af kommunens egne bemærkninger:

"Da realiseringen af disse planer er helt afgørende for opfyldelse af vores klimamål, har netop dette emne stor opmærksomhed fra både politikere og borgere."

Hvis linjeføringen fastholdes, risikerer den derfor at blokere for den nødvendige udbygning af sol- og vindenergi og dermed svække opfyldelsen af både lokale og nationale målsætninger.

Endvidere fremhæver kommunen, at linjeføringen bryder med det velkendte planlægningsprincip om at samle tekniske anlæg langs eksisterende infrastruktur. Motorvejen udgør i forvejen et markant indgreb i landskabet, og det er kommunens klare vurdering, at masterføringer i videst muligt omfang bør følge dette tracé:

"Som udgangspunkt håber jeg meget på, at den fremtidige placering af 400 kV-master i videst muligt omfang vil følge den nuværende, også hvor denne løber langs Østjysk Motorvej. Dels er det nuværende tracé 'accepteret', dels udgør motorvejen i forvejen et så markant skar i de værdifulde landskabstyper."

Når Energinets forslag i stedet trækkes ind i hidtil friholdte områder, skaber det ikke alene unødige konflikter med natur og bosætning, men også et dobbeltressourceforbrug. Kommunen mister planlagte VE-arealer og byudviklingsarealer og må finde nye alternativer, hvilket indebærer spild af allerede investerede ressourcer og underminerer en samfundsøkonomisk rationel planlægning.

Når master i stedet placeres i områder, der hidtil har været friholdt, og som er prioriteret til natur, rekreation og bosætning, undermineres den helhedsorienterede planlægning, som både stat og kommune har forpligtet sig til. Det er på denne baggrund min vurdering, at den foreslåede linjeføring ikke alene skaber lokale konflikter, men også modarbejder de samfundsmæssige mål, der er centrale for grøn omstilling og bæredygtig udvikling. Når der foreligger alternativer, der både følger eksisterende infrastruktur og understøtter VE-udbygningen, er det hverken planmæssigt eller samfundsøkonomisk forsvarligt at fastholde det nuværende forslag. Hertil kommer, at Energinets forslag i praksis skaber et dobbeltressourceforbrug: Aarhus Kommune mister VE-arealer og udviklingsområder og tvinges dermed til at anvende nye arealer andre steder. Det betyder, at både kommune og stat skal investere ekstra midler for at kompensere for en fejlplacering, hvilket yderligere understøtter, at den foreslåede løsning ikke er økonomisk bæredygtig.

6.2 Tekniske og praktiske anlægshensyn

Energinets foreslåede linjeføring gennem området mellem Lyngby og Yderup vil skulle anlægges i et svært tilgængeligt terræn præget af eng, mose og bakket landskab. Det medfører betydelige tekniske udfordringer, herunder funderingsarbejder, drænpåvirkning og risiko for skade på hydrologien, hvilket både øger anlægsomkostninger og vedligeholdelsesbehov.

Det alternative forslag følger i højere grad eksisterende infrastruktur som motorvej og jernbane og forløber primært gennem tidligere landbrugsarealer og tilplantet skov. Dermed undgås omfattende indgreb i sårbare naturområder, og anlægsarbejdet kan udføres mere rationelt og med færre miljømæssige risici.

Samtidig giver det alternative forslag mulighed for at reducere længden af kabellægningen på denne strækning, hvilket frigør ressourcer til kabellægning andre steder, hvor behovet

er større. Dette skaber en mere samfundsøkonomisk og proportional løsning, som i højere grad lever op til de planlægningsmæssige hensyn Aarhus Kommune selv har fremhævet.

7. AFSLUTNING

På baggrund af ovenstående skal jeg på vegne af de berørte lodsejere i Lyngby–Yderup-området anmode om, at Energinet indarbejder den fremlagte alternative linjeføring i projektet. Alternativet fremstår teknisk gennemførligt, mere proportionalt i forhold til de indgreb, det medfører, og samfundsøkonomisk bedre begrundet end den nuværende løsning.

Såfremt Energinet ikke umiddelbart kan imødekomme dette, må det kræves, at der gennemføres en ny, fuldstændig miljø- og samfundsøkonomisk vurdering af konsekvenserne i området. Denne vurdering bør omfatte en proportionalitetsafvejning efter Grundlovens § 73, en nærmere analyse af de natur- og miljømæssige forhold, herunder de § 3-beskyttede områder og bilag IV-arter, samt en vurdering af de samfundsøkonomiske tab, som den nuværende linjeføring indebærer for kommunen, staten og lodsejerne.

Afslutningsvis skal jeg gøre opmærksom på, at samtlige berørte lodsejere i området – udover dette fælles indlæg – har indgivet selvstændige bemærkninger, der dokumenterer de konkrete og forskelligartede konsekvenser for hver enkelt ejendom. Disse bemærkninger understøtter samlet set, at den valgte linjeføring har uforholdsmæssigt store konsekvenser for både beboelse, ejendomsværdi, natur og lokalsamfund.

Med venlig hilsen

Christina Kirk Mizzi